Ч. 17. Pocztowa należytość opłacono ryczałtem. Львів, неділя 21. квітня 1929. Рік XXXI.

Виходить що тижня в неділю.
Адреса редакції і адміністрації: „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.
Телеф. Редакції: 29-41.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА
Орґан Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.
Телеф. Друкарні: 29-26.

Поважні події.

Три заяви: марш. Пілсудського, б. премєра Бартля і маршалка сойму Дашинського. — Новий уряд в Польщі.

Польща переживає надзвичайно важливі події. Ми, сучасники, може навіть самі не здаємо собі справи з поваги деяких випадків, які на наших очах діються і тому ми не в силі оцінити, яке місце займуть вони в історії польської держави.

В останньому числі нашої ґазети подали ми зміст статті маршала Пілсудського. Як довго істнує у світі народнє представництво, ніколи ще воно в ніякій державі не почуло таких слів, яке ось тепер почули польські посли й сенатори від одного з найвищих державних достойників, яким є бувший начальник держави і перший її маршал! Здавалося, що після тої статті взагалі про парляментаризм у нинішній Польщі нема вже що говорити. Але ось в кілька днів пізніше ґазети принесли нову велику статтю-заяву уступаючого голови ради міністрів Бартля. І Бартель теж гостро накинувся на нинішній сойм за те, що поставив перед суд державного трибуналу міністра фінансів Чеховича. Але одночасно уступаючий голова ради міністрів признав, що не знає кращої форми державного устрою, як парляментаризм, і не міг би правити інакше, як лише на основі співпраці уряду з соймом. Що більше, він впевняв, що маршал Пілсудський так само завжди був і є за парляментаризмом а його гіркі й гострі слова, це лише слова науки, аби парлямент у Польщі був кращий, ніж є.

Минуло від появи тої статті голови ради мін. два дні і появилася нова стаття, — знову надзвичайно гострим тоном писана і знову підписана іменем одного з найвищих державних достойників. Цим разом забрав слово маршалок сойму Дашинський. Він звернувся з отвертим листом до премєра Бартля, виступаючи в обороні парляментаризму взагалі та нинішнього сойму зокрема. На іншому місці подаємо цю заяву марш. Дашинського ширше, як цікавий документ часу. Тут звертаємо лише увагу, що відносини дійшли до того, що ось три такі високі державні діячі, як військовий міністер, голова ради міністрів та голова сойму виступають прилюдно у пресі з заявами, в яких аж кишить від усяких неприємних слів під взаємною адресою. Це безумовно надзвичайно неприродні відносини. І тому не знаємо, що ще в найблизшому часі станеться, бо з неприродних відносин усе родяться ріжні несподіванки.

Одною з таких несподіванок є також покликання до життя нового польського уряду. Польська преса зове цей уряд „урядом сильної руки“. Ця „сильна рука“ має нібито проявитися в першу черги у відношенні до сойму. Що це значить? Можливо, що уряд скличе в найблизших тижнях сойм і зажадає від нього нових особливих повновластей, погрожуючи розвязанням сойму. Можливо, що розвязання сойму прийде й без цього, вже в найблизших днях чи тижнях, наслідком відмови сойму змінити конституцію по думці бажань уряду або просто таки наслідком нинішньої ситуації, в якій справді сяка-така пристойна співпраця сойму з урядом стала неможлива. Що буде потім — цього ще ніхто не знає. Можливо, що уряд проголосить декретом зміну конституції. Це буде тоді державний замах. Очевидно, що наслідків такого кроку ще труднійше передбачити. Але нині вже все можливе, бо — як сказано — живемо серед високо неприродних відносин, коли політична боротьба внутрі польського громадянства набирає щораз гострійших форм.

Ми в цій боротьбі безпосередньої участи не беремо. Стоїмо з боку і є лише глядачами. Але ми знаємо, що рахунок за таку боротьбу платять усі мешканці держави. Тому вона нас як найблизше теж торкається і тому нас як найбільше теж цікавить.

Новий польський уряд.

Довготревалий внутрішний спір в санаційнім таборі скінчився нарешті перемогою „ґрупи полковників“. Президент Річипосполитої Мосціцкі підписав дня 14. ц. м. декрет, яким іменував д-ра Казимира Сьвітальського головою ради міністрів. Рівночасно на внесення д-ра Сьвітальського іменував:

Августа *Залеского* міністром заграничних справ;

марш. Йосифа *Пілсудського* міністром військових справ;

Станислава *Цара* міністром справедливости;

Славоміра *Червінського* міністром віроісповідань і публичної освіти;

Кароля *Незабитовського* міністром рільництва;

інж. Евгена *Квятковського* міністром промислу і торговлі;

інж. Альфонса *Кіна* міністром шляхів;

інж. Андрія *Морачевського* міністром публичних робіт;

Александра *Пристора* міністром праці і суспільної опіки;

д-ра Володимира *Станевича* міністром земельних реформ;

інж. Ігната *Бернера* міністром почт і телеґрафів і

Ігната *Матушевського* управителем міністерства скарбу.

Новими міністрами є тільки Червінський, Пристор, Бернер і Матушевський, останні три військові. Інші були вже в попереднім кабінеті, між ними д-р Світальський як міністер освіти. Що це за люди? Д-р *Світальський* був до війни учителем ґімназії у Львові, опісля служив при польських леґіонах, а після війни зробив швидку карієру як політичний референт при адютантурі Пілсудського, опісля як директор політичного відділу в міністерстві внутрішніх справ, а в 1928 р. як міністер освіти. *Матушевський* в часі війни служив при російській армії, в 1918 р. перейшов до армії польської як шеф II. відділу ґенерального штабу, а при кінци був польським послом в Будапешті. *Бернер* був спершу інжиніром у Львові, в часі війни вступив до польських леґіонів і зробив карієру в польській армії. *Червінський* був інспектором учительських семинарій а від року висшим урядовцем в міністерстві освіти.

Чого надіятись від нового уряду?

Варшавський дописувач „Діла“ пише про це осьщо:

Щодо національної політики нового уряду, точнійше: його відношення до української проблеми, то прізвища кількох нових міністрів можуть дати на це деяку відповідь. Новий премієр, п. Світальський, доси все ухилювався від прилюдного зясування свого погляду на політику відносно українців. Лише у своїй соймовій промові п. Світальський, як міністер освіти, став на становищі шкільного утраквізму, як обовязуючого закону, й допустив можливість повороту до національної школи лише тоді, коли буде запорука, що національна (українська) школа не стане „розсадником націоналізму“. У білянсі свого політичного минулого нинішній премієр має теж ще одну позицію, якої не може переочувати українське громадянство: становище директора політичного департаменту в міністерстві внутрішніх справ.

Міністер внутрішних справ п. Складковський дав яскравий вислів своїм поглядам у відомих деклnetwork ляраціях у звязку з листопадовими подіями. Здається, що в будуччині великий вплив на напрям національної політики матиме п. Матушевський, дарма, що його ресорт (міністерство фінансів) є нібито неполітичне. Це людина, яка з українською справою уже чимало разів стрічалася. Як начальник II. відділу ґен. штабу в 1920 р. він був разом з полк. Славеком фактичним керманичем тодішньої польської політики на Правобережжі України. Ґазета „Роботнік“, доносячи про тайне засідання санаційних діячів у справі конституції, згадувала про п. Матушевського, який перестерігав перед такою громадською рівноправністю українців, яка дала би їм вплив на державні справи. — Міністер справедливости п. Цар — залишаючи на боці його діяльність як головного виборчого комісаря — дав себе пізнати з маленького, але досить характеристичного випадку на буджетовій комісії сенату, коли то сен. Децикевич інтерпелював його у справі незатверджування 3-го віцепрезидента адвокатської палати у Львові, українця. Тоді з заяви мін. Цара вийшло, що кандидат незатверджений тому, бо він українець. Одночасно міністер підкреслив рішучим тоном, що „не дасть зіпхнути себе“ на шлях політики в судівництві! — Міністер хліборобства Незабитовський є уже відомий своєю деклярацією у буджетовій комісії сойму про „почціви людек рускі“, який не хотів воювати в 1918 році; новий міністер освіти п. Червінський — є неполітичним фахівцем.

Чи можна сподіватися, що при такому особовому складі нового кабінету прийде до зміни національної політики польської влади, до такі зміни дотеперішнього курсу, яка довела би хоч до незначного злагіднення нинішньої атмосфери польсько-українських взаємин? Здається, що на це питання немає двох відповідей.

Як виховують польський парлямент?

Соймовий маршалок Дашинський оголосив у ґазетах відкритий лист до уступившого премієра польських міністрів, проф. Бартля, щоби показати, як виховують польський парлямент. Лист зачинається так:

„Пане премієр! Тому що працюючись з високим урядом, Ти не об-в ані не обз-в польського сойму, томущо не хочеш „вити з вовками“, давити серця розкішними картинами переворотів і знущатися над представниками 30-міліонового населення, вибраними у загальнім голосуванню, позволь, що на тему заповіджених тобою споминів про останні три роки скажу свої замітки.

Стало звичаєм в Польщі, що після закриття кожної соймової сесії над головою сойму і всіх послів шаліє скажена буря обид, прізвищ, погроз і порівнань найдикших, які лише можна подумати. Замовляється всі ґазети, щоби зневажали соймових послів як зрадників, лотрів, ледащиці, туманів, ідіотів гірших від кримінальників і т. п. Жаден дозорець вязниці, де сидять засуджені злочинці, суспільна покидь, не вмів би такими обидами обсипати нещасливих вязнів, як трактується що року послів польського сойму.

Має це бути підставою виховання польського парляменту, за котрою має прийти бук і копняк, биття, нагайка, що свище на улицях і т. п. Це має бути вершком патріотичної любови до народу, який для його добра все прозивається „народом ідіотів“, „чужих аґентур“ і подібними назвами. Не гадаю спорити з виявами такої „любови“, але питаю Вас, пане премієр, чи годитесь на такі способи виховання? Чи виховали би Ви вже не свого сина, але напр. свою собаку подібними способами?

Дальше марш. Дашинський наводить докази, що висланники міністерства намовляли послів, щоби за всяку ціну відмовили державі буджету та ухвалили для уряду заяву недовіря. В якій цілі? Довідаємось про це може зі споминів проф. Бартля.

Опісля читаємо про „звироднілі форми“ не тільки парляментаризму, але й його противників, про те, як вони навіть премієра Бартля хотіли вже давно позбутися, щоби мати сильнійшу руку. Вкінци марш. Дашинський признає, що польський сойм і нарід має ріжні хиби, але рівночасно зазначує, що „треба правити ним справедливо. Копання, биття, лихословлення та упокорювання горожан не може бути в Польщі ані ніде в Европі способом правління“.

Чи слова марш. Дашинського переконають кого треба? З дальшого ходу подій в останніх днях видко, що ні.

Pr. 100/29. Sąd okręgowy wydział karny we Lwowie postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu art. 76 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 10 maja 1927 poz. 390 Dzup Nr. 45, dokonane dnia 6. kwietnia 1929, przez Starostwo Grodzkie we Lwowie zajęcie czasopisma p. t. „Swoboda“ Nr. 15 z dnia 7. kwietnia 1929, z powodu, że zamieszczony w tem czasopiśmie artykuł p. t. „Parady czy oszczędność“ zawiera w sobie znamiona występku z § 300 uk. b) wydać po myśli przepisu z artykułu 77 cytowanego rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia. — We Lwowie dnia 16 kwietnia 1929. Hawel.

Чи не задалеко посуваються?

В конституційних державах є звичай, що уряд може робити тільки такі видатки, які ухвалив сойм. В державнім буджеті означено виразно, на що мають іти податкові гроші і кождий такий видаток підлягає контролі.

Але є ще в буджеті видатки, що не підлягають контролі. Це так звані *диспозиційні фонди*, дані до диспозиції (розпорядження) поодиноких міністрів, без виразно означеної цілі, на які призначені. Міністри вживають їх після вподоби, перед ніким не вираховуючись. Ті фонди досягають великих сум, бо в останнім буджеті польські міністри зажадали разом аж 21 міліонів, між ними міністер військових справ 8 міліонів. Соймови видались ті безконтрольні видатки за високими і, як відомо, він їх трохи обтяв. Між іншими міністрови військових справ обтято 2 міліони, так що його диспозиційний фонд виносить 6 міліонів (подібно як в минулім році).

Не сталось нічого надзвичайного, а проте з приводу цих двох міліонів у Польщі счинився крик. Найперше висловив своє невдоволення відомим способом міністер військових справ, мовлячи, що унеможливлюють йому боротьбу з ворогами держави, шпигунами і т. п., бо на це призначений цей фонд. Дальше забрала голос „федерація оброньцуф ойчизни“, приватна військова орґанізація, і видала поклик, щоби поляки приватними жертвами зложились на 2 міліони, яких відмовив міністрови сойм.

Легко таку суму сказати, але тяжше зібрати. Складають жертви військові, головно офіцири, зроблено з цього патріотичний обовязок для всіх державних урядовців, але все за мало! І от бачимо спроби накинути цей патріотичний обовязок на ширші народні маси. З ріжних сторін доходять вісти, що старости почали збирати гроші на диспозиційний фонд по сільських громадах! Роздають при помочи війтів готові письменні заяви про „добровільне оподаткування всіх мешканців повіту у висоті 10 сот. від голови на фонд для міністра Пілсудського“. Як та „добровільність“ виглядає, можна собі уявити. Велять заплатити означену квоту з громадського буджету, а потім зібрати примусово датки від людий!

Це дїється в часах загальної нужди по селах, в часах страшного переднівку і голоду. Чи аранжери цьої „патріотичної збірки“ застановляються над тим, що роблять? Сумніваємось.

За права рідної мови.

Українські посли в румунськім парляменті рішили виклопотати в уряді *заведення української викладової мови в українських школах на Буковині і Бесарабії*. В останнім часі мали кілька нарад з міністром освіти в тій справі. Уряд згодився, що в кождій громаді родичі мають підписати спільне подання, в якім жадають заведення української мови. На основі цього подання міністерство перемінить теперішню румунську школу на українську. Цей акт буде захований в міністерстві освіти і на дальший час, щоби на будуче ніяка громадська рада не могла знову знести рідну мову школи, як це було доси. Українська орґанізація в Чернівцях вислала вже до всіх українських громад готові подання до підписання.

Рівночасно міністерство внутрішних справ має видати розпорядок до всіх префектур, щоби вони наказали урядовцям *урядувати в мові населення, оскільки* поодинокі особи не знають державної мови. Сподіються такого наказу також в *судівництві*.

Побачимо, оскільки румунський уряд додержить цих обіцянок.

Коштовне самоврядування.

Буджети наших сільських громад це діравий мішок, який ніколи не дасться залатати ані заповнити. Ніколи не кінчиться на видатках, передвиджених і ухвалених з початком буджетового ку, але все виринають нові надзвичайні видатки, що переступають грубо податкові сили громади. Адміністраційна влада силує громадські управи до додаткових ухвал на все нові „потреби“, як військове „пшиспособєне“, висилку дітий на познаньску виставу і т. п.

В останнім часі всі громади дістали наказ справити нову печатку і то аж у Варшаві. Є це наслідок президентського розпорядку з 20. червня м. р., на основі якого всі державні і самоврядні установи обовязані до 28. марта 1933 р. замовити нові урядові печатки в державнім ритівничім заведенню. Виконання цього розпорядку буде коштувати сотки міліонів, коли зважити величезну скількість ріжних установ у Польщі. Зокрема громадське самоврядування виставлене з тої причини на великі видатки.

В соймі, як відомо, поставлено внесення на звільнення сільських громад і шкіл від обовязку закупна нових печаток, доки дотеперішні не зипщаться, але це домагання було голосом вопіючого в пустині.

Визиск наших робітників у Франції.

Робітнича еміґрація до Франції не користується доброю славою серед широких трудових мас, що шукають заробітків поза границями рідного краю. Про визиск і страшне положення робітників, що виїхали туди з Польщі, пишеться безнастанно, а проте еміґрація йде дальше і то під опікою польського уряду, що стоїть в порозумінню з урядом французьким. І хотяй ця еміґрація має характер польської, на роботи до Франції їде також чимало українців, бо поляки вже не дуже туди спішаться.

В місті Дуа (північно-західна Франція) відбувся недавно зїзд робітників з Польщі, що ухвалив резолюції, які зясовують положення і потреби цих нещасливців. Стверджено, що еміґранти з з Польщі трактують у Франції на рівні з найгіршим французьким робітником. Новоприбуваючих польських робітників призначують до найтяжчих робіт, не дивлячись на його здібність. Часто буває, що працьодавці звільняють краще платних робітників, щоби приняти свіжо прибувших з Польщі іміґрантів, котрі виконують ті самі роботи за далеко меншу винагороду. Особливо визискують робітників у копальнях руди у східній Франції. Тому зїзд домагається припинення іміґрації до тих копалень. Навіть діти, замісць до школи, ходять з батьком до праці, з великою шкодою для свого здоровля. З тих всіх причин зїзд уважає робітничу еміґрацію до Франції некорисною для Польщі і зажадав, щоби польський уряд, замісць її поширяти, обмежив її до найменших розмірів.

З орґанізаційного руху.

Дня 2. квітня ц. р. відбулася у *Підгайцях* повітова посольська нарада в домівці читальні „Просвіти“ на Старім Місті. Нараду отворив короткою промовою голова Пов. Нар. Комітету п. Олекса Яворський. Опісля п. Олекса *Яворський* виголосив політично-освітний реферат про потребу орґанізації в рядах Національного Обєднання. Звіт з діяльности Української Парляментарної Репрезентації склав посол о. пралат Леонтій *Куницький*. По звті вивязалася дискусія, в якій п. Стельмах зі Щепанова з обуренням напятнував виступи наших противників, будьтоби українські посли не були представниками українського народу, а п. Скасків з Божикова навязуючи до рефератів, підчеркнув доцільність нашої орґанізації та говорив на актуальні господарські теми. Поставлено до о. посла Куницького цілий ряд інтерпеляцій в справах, що торкаються життя повіту. О. посол Куницький і п. Олекса Яворський давали на внесені інтерпеляції вичерпуючі відповіди і поради. Зібрані одноголосно ухвалили резолюцію з повним довірям і подякою за дотеперішню працю як Українській Парляментарній Репрезентації так послови о. Куницькому. Зїзд закінчено відспіванням національних пісень.

З діяльности членів Парляментарної Репрезентації.

Сенаторка Олена Кисілевська відбула наради і виголошувала відповідні реферати в слідуючих місцевостях в часі від першої половини березня до половини квітня ц. р. Дня 13. 3. в *Ключеві великім* пов. Печеніжин, запрошена селянами на господарський курс; дня 15. 3. в *Мокротині* пов. Жовква; дня 16. 3. в *Бережанах*, де говорила як наладнати орґанізаційну роботу серед жіноцтва по селах та про орґанізацію взагалі; дня 17. 3. на загальних зборах Союза Українок в *Підгайцях;* дня 27. 3. про справу орґанізації жіноцтва на загальному вічу в *Журавні;* тогож дня про ту саму справу в селі *Яйківцях* жидачівського повіту; дня 28. 3. на вічу в Миколаєві над Дністром; 29. 3. на нараді в *Стрию;* 30. 3. на зборах жіноцтва в *Мразниці* дрогобицького повіту, 31. 3. на сходинах жіноцтва в *Бориславі;* дня 1. 4. на довірочних зборах в *Дрогобичі;* дня 2. 4. на отворенні господарських курсів в *Коршові* повіт Коломия; дня 7. 4. на довірочній нараді в *Пядиках*. Всюди на вичислених сходинах, довірочних зборах і вічах було велике число учасників і заінтересування порушеними справами.

Що чувати в Радянщині?

Управа комуністичної партії розпочала з початком квітня ц. р. загальну „чистку“ партії, викидаючи з неї всякого, на кого паде тільки підозріння непевности. Чистять не тільки троцкістів, але й прихильників т. зв. правого ухилу, так, що найревнійші прихильники „правдивої“ ленінської науки не певні, чи їх залишать в партії. Щораз більше партійних орґанізаторів і провідників мандрує на далеке заслання.

Більшовицька влада сильно занепокоєна віроісповідним станом шкільництва. Мимо завзятої протирелігійної акції стверджено, що напр. в середних школах Москви 42 процент учеників вірить ще в Бога. Щоби зовсім викорінити ці останки буржуазного світогляду, загострено протирелігійну акцію. Видано новий закон про релігійні збори, що забороняє віроісповідним орґанізаціям всяку пропаґанду. Касується дальше церкви і жидівські божниці. Жидівська секція орґанізації безбожників (що не визнають Бога) аґітує тепер сильно проти жидівських свят, намовляючи жидів, щоби не їли маци і в святочні дні не здержувались від звичайних занять.

Революційна воєнна рада звільнила відомого орґанізатора червоної армії Буденного зі становища ґенерального інспектора кавалерії, з причини непорозуміння зі Сталіном. Його вислано на далекий схід нібито на інспекцію червоної армії і у Владивостоці повідомлено, щоби більше не вертався.

Зачувати, що на Сибірі прокинувся сильний опозиційний рух проти радянської влади, якій закидують, що вона не дбає за інтереси робітничих мас. Робітники не хотять слухати інжинірів і ставлять їм всюди опір. Одночасно наспіли вісти про протибільшовицьку революцію в Грузії. Населення невдоволене ріжними розпорядками, що забороняють між іншим музулманським жінкам носити заслону на лици. Приходить до крівавих боїв з червоноармійцями.

Сто міліонів страти.

Союз польських огородничих орґанізацій і представники годівельників огородничих насінь внесли до міністерства рільництва письмо, в якім означили страти, що їх потерпіло садівництво й огородництво в часі сьогорічної строгої зими, на 100 міліонів зол. Найбільше потерпіли овочеві шкілки, більше як половина деревець. Коли зважити, що одно деревце представляє вартість 3—4 зол., то сьогорічні морози принесли для садівництва прямо катастрофу. Пересічна вартість дорослих дерев виносить 25 зол. І тут страти доходять до 20 проц.

Зачувати, що міністерство рільництва рішило прийти з допомогою власникам городів і садів. Має признати їм 3 міліони зол. кредитів і постаратися їм податкові полекші.

Женячка з перешкодами.

Болгарський король Борис шукає жінки і не годен оженитися. Коли два роки тому вибрався перший раз в гостину по европейських дворах, говорили всюди, що жінкою його стане донька італійського короля Джованна. Італійський уряд був дуже рад з того, бо через те, що італійка стане королевою Болгарії, зміцнилиби італійські впливи на Балкані. Нараз ця напів-політична женячка стрінулась з перешкодою. На основі болгарської конституції король і наслідник престола мусять бути православними. Тимчасом папа не годився на те, щоби діти італійської королівни мали відпасти від католицької церкви. Аж при помочи Мусолінія дійшли до умови, що тільки найстарший син Джованни має бути православним, а інші діти католиками.

Тоді забрало голос болгарське православне духовенство і спротивилося женячці короля Бориса з католицькою княжною, бо за політичним зближенням між Болгарією та Італією, може прийти до зближення з Ватиканом та ослаблення православної церкви. В додатку Франція та Анґлія, що дивляться кривим оком на поширення італійських впливів на Балкані, дали королеви Борисови до зрозуміння, що він не буде користуватись їх прихильністю, якщо ожениться з італійською королівною.

З огляду на такі перешкоди женячка короля Бориса, що має вже 35 літ, розбилася. В останнім часі він знову вибрався в подорож по Европі, шукати дальше жінки. З того, що він заїхав до чеської Праги, де зійшовся з російськими монархістами, здогадуються, що новою кандидаткою на болгарську королеву є донька великого князя Кирила Володимировича, некоронованого царя Росії на еміґрації.

Таємна смерть дідички.

Перед карним судом в Золочеві розпочався процес в справі загадочної смерти властительки дібр в селі Пітричах коло Красного, Стефанії Рильскої. Дня 2. жовтня 1927 р. найшли в дуплі дерева в парку трупа Рильскої з простріленою головою та з револьвером в руці. Чоловік Рильскої казав, що це самовбивство, тимчасом в цілій околиці стали говорити, що її застрілив сам Рильский. Покійна мала крім фільварку каменицю у Львові, розвелася з одним чоловіком і вийшла вдруге замуж за майора Рильского. Однак з причини вічних невзгодин рішила розвестися також з другим чоловіком, що обходився з нею жорстоко і часто її бив, а цілий маєток хотіла продати. Згаданого дня двірська служба чула в парку два стріли, а управитель фільварку Розтоцкі бачив опісля Рильского, як біг з парку до палати. В часі слідства Розтоцкі це затаїв, бо боявся стратити хліб у Рильского, а коли пізнійше став про це говори-

ти, Рильский заскаржив його за клевету. І так замісць Рильського станув перед судом Розтоцкі.

Показалось, що покійна Рильска не вміла орудувати револьвером, була дуже побожна і не могла допуститися самовбийства. Зате Рильский знаний був з жорстокости і в часі військової служби знущався над людьми. Розправу відложено для доповнення слідства.

Німецький воєнний довг.

Від двох місяців радить в Парижи комісія, встановлена великодержавами для означення висоти воєнного відшкодування, яке має заплатити Німеччина побідним державам. По довгих торгах комісія означила німецький воєнний довг на 50 міліонів. Часть річних рат призначена на сплату антантських довгів, має бути сплачувана через 58 літ і буде зачинатись від 780 міліонів і сягати до 1.700 міліонів. Зате другу часть, призначену на покриття коштів відбудови на властиве відшкодування, зменшено з 18 на 13 міліярдів і вона також має бути сплачувана річними ратами. Разом мала би Німеччина платити своїм побідникам спершу 1.700 міліонів річно, потім 2.300 міліонів, а по 38 роках знов 1.700 міліонів. Німеччина відповіла, що такого величезного відшкодування не годна платити. Переговори йдуть дальше.

Спір за південний бігун.

Між Зединеними Державами північної Америки та Анґлією почався *спір за те, кому належать землі південного бігуна.* Американський уряд виготовляє письмо до Анґлії з заявою, що тільки Америка має право до цих земель, вкритих вічними снігами і ледами. На південний бігун вибралася перед кількома місяцями американська виправа під проводом Бирда, щоби перевести там наукові досліди. Це не подобалося Анґлії і щоби зазначити свої претенсії до цих земель, анґлійський уряд написав до американського уряду, що позволяє Бирдови їхати на південний бігун. А на те Америка відповідає, що Анґлія не потрібує позволяти, бо південний бігун належить до Америки. Смішний цей спір, коли погадати, що Америка найбагатша держава, а Анґлія найбільша (з кольоніями) держава на світі.

Спритний комуніст.

У варшавській поліції зголосився якийсь чоловік з чеським пашпортом на імя Рудольфа Пікачка з Праги і жалувався, що на головнім двірци у Варшаві вкрали йому 300 тисяч долярів. Поліції стала ціла справа підозрілою. Зревідувавши його, ствердила, як пишуть польські ґазети, що він приїхав з Радянщини з великими грішми, призначеними на комуністичну орґанізацію та влаштовування маніфестацій на 1-го травня. Однак спритний комуніст волів гроші сховати для себе, а на поліції зголосив, що його обікрали. Поліція затримала його в арешті.

Не хотять пустити увязнених.

Гурт членів анґлійської делеґації звернувся до радянського уряду з домаганням, *щоб увільнив арештованих анґлійських горожан,* що терплять страшні муки в більшовицьких тюрмах. Радянський уряд не згодився на це, заявляючи, що анґлійська делеґація не на те приїхала до Москви, щоби мішатися в такі справи.

Ріжні вісти.

Бувший міністер Бартель виїздить на відпочинок до Італії, де має написати книжку про малярство.

Польща, Чехословаччина, Румунія, Югославія і Греція надіслали до Ради Союза Народів письмо з протестом проти якоґонебудь поширення дотеперішних зобовязань в користь національних меншостей.

На персько-афґанській границі вибухли неспокої. Перзи заняли частину афганської країни.

Берлінська поліція заборонила соціялістичні маніфестації в дни 1. травня ц. р., щоби недопустити до комуністичних авантур.

Фабрики самоходів Форда принесли в минулім році 582.629.563 долярів чистого доходу.

Американський міліонер Вуд оголосив 250 тисяч долярів для того, хто перелетить літаком з Ню-Йорку понад Атлянтійський океан до Риму.

Громадські буджети.

Які повинні бути у свідомій громаді?

З хвилею, як по наших громадах переняли владу на місце наказних війтів законні ради громадські, свідомі їх члени повинні подбати, щоби до громадських буджетів вставити ріжні квоти на господарське і культурно-освітне піднесення села. Треба притім тямити, що скільки би не вставили до громадського буджету на просвітні і господарські цілі, то ніколи не буде забагато, бо гріш, виданий на ті цілі, звернений буде сторицею. І тепер якраз, коли польський сойм скреслив навіть невелику суму на потреби українського рільництва, обовязок громадських рад вставити до громадського буджету на оплату агронома, на бібліотеку, на просвіту та на спільні господарські знаряди.

Хоч речинець громадського буджетування минув, то можна зробити це додатково і тому хочу дещо сказати про права громадських рад і компетенцію повітового виділу в справі громадського буджету.

Після § 70 громадського закона з 1866 р., котрий обовязує ще у Галичині, громадська рада має що року найпізнійше місяць перед новим роком, ухвалити громадський буджет на слідуючий рік. Проєкт буджету укладає начальник громади.

Однак заки предложить зладжений проєкт громадській раді до ухвалення, має виложити його на 14 днів в громадськім уряді до переглянення і всім членам громади вільно вносити до проєкту свої замітки, котрі рада громадська при ухвалюванню повинна брати під увагу.

Якби начальник громади не зробив цього, вільно членам громади внести відклик до повітового виділу в часі 14 днів від винесення ухвали ради громадської. До ухвалення буджету мусять бути присутні дві третини радних. Засідання ради громадської при ухвалюванню буджету мусить бути явне, так, що можуть бути присутні й інші члени громади, не радні, тільки не можуть забирати голосу.

Рада громадська може змінити всі позиції, вставлені до буджету начальником громади, оскільки вони не є належито обосновані.

Поодинокі радні можуть в часі дискусії над буджетом ставляти свої внесення, приміром: радний М. М. ставить внесок на вставлення до буджету 200 зол. на агронома, 100 зол. на господарську бібліотеку, 500 зол. на громадську сівалку і т. п. І коли за внеском заявиться більшість присутних радних бодай о оден голос, тоді ухвала стає правосильною.

В яких випадках може повітовий виділ вставляти до громадського буджету, ухваленого громадською радою, додатково ще якісь квоти?

Кождий громадський буджет мусить бути предложений повітовому виділови найпізнійше до 15 днів по його ухваленню до провірення, чи рада громадська не переступила в дечім свого права та чи подумала про всі громадські потреби.

Після згаданого § 70 виділ а властиво рада повітова може вставити до громадського буджету саме такі видатки, котрі громада є обовязана заплатити, або силою закона або силою вироку, або документу, що має після закону силу екзекуційну. Коли повітова рада вставила додатково до громадського буджету з уряду приміром: на удержання школи, дальшу рату на сплату побраної сикавки, або на закуплення бочковозу, якщо громада не має або на огорожу а навіть закуплення площі на закопування падлиска, або на заплачення якогось зобовязання громади, признаного комусь судовим вироком, то після закону вона мала право це зробити.

Але якби рада повітова чи там виділ повітовий вставив додатково до громадського буджету якусь квоту на закуплення громадських ліхтарів, на громадські хідники, на якесь фізичне виховання і т. п., то поступив би безправно і проти цього треба протестувати до приналежного воєвідства.

Повітовий виділ не може жадних позицій з громадського буджету скреслювати. Якби видатки в буджеті не знаходили покриття в приходах, тоді виділ повітовий має звернути буджет громаді з відповідними вказівками.

Буджет громади повинен побіч щоденних громадських потреб містити позиції на двигнення села з його економічного і освітного занепаду. Буджет громади повинен бути зеркалом культури даної громади.

Сен. **Микола Кузьмин.**

НОВИНКИ.

– **Перед 1. травня.** Варшавська влада рішила не заборонювати походів в дни 1. травня ц. р., полишаючи вільну руку в уладжуванню маніфестацій, однак провідники будуть особисто відповідати за нарушення спокою.

— **Нова еміґраційна квота.** Зачувати, що американський уряд підвисшив число еміґрантів, які можуть виїхати в новім еміґраційнім році (від 1. липня ц. р.) з Польщі до Зединених Держав, о 542 особи, так що нова квота буде виносити 6.524 особи. Зате Німеччині зменшено цю квоту о 25 тисяч на користь Анґлії.

— **Грошевий промисл процвитає у Львові.** При вул. Яблоновських викрили тайну фабрику, що виробляла 10, 20, 50 і 100-долярові банкноти. Арештовано кількох жидів і одного фотоґрафа, що виконував рисунки на фальшивих долярівках. А знов на Жовківськім передмістю викрито тайну фабрику, що вдоволялась скромнійшим зарібком, що виробляла срібні монети з олова. Промисловці виїздили з тими грішми на ярмарки і пускали їх між селянами, купуючи від них споживчі продукти. Арештовано кількох людий.

— **Протиалькогольне зарядження.** Румунська влада заборонила в цілій Румунії продавати в неділі і свята алькогольні напої та приказала замикати в святочні дні всі реставрації та коршми.

— **Утеча поліціянта.** З пограничної станиці в Біложорці пов. Кремянець утік поліціянт Брон. Бачинський, а разом з ним пропали тайні документи в справі протидержавної роботи. Бачинський перейшов на радянський бік.

— **Залізничі бандити.** В потягу на лінії Лодзь-Пйотрків зловлено двох бандитів, що окрадали від довшого часу подорожних, усипляючи їх папіросами. В той спосіб вони ограбили одного купця, котрому забрали 10 тисяч золотих. Кондуктор, побачивши сплячого купця і поотвирані валізи, заалярмував поліцію, що й арештувала обох бандитів у сусіднім ваґоні.

— **Польські осадники між собою.** На хату Яна Сактуса, військового осадника в Янківцях пов. Кремянець, напав його сусід, також осадник Едвард Райбер і вилами повибивав йому вікна. Сиктус віддячився йому ще краще, бо сокирою розчерепив йому голову, вбиваючи його на місци.

— **Студент ватажком опришків.** У Варшаві переловили ватагу, складену з бандитів і злодіїв. Проводив нею син дідича, студент 4-го року медицини у варшавськім університеті Йосиф Буйнович. Арештували його в хвилі, коли він дусив багату жінку, щоби її ограбити. Нею була жінка власника кіна Бродецького.

— **Скинений зі священика.** В місті Ковні (на Литві) в місцевій соборній церкві вірні були свідками рідкої церемонії: з прадата Ольшевського скидали священичі ризи, позбавляючи його всіх прав духовної особи. Ольшевський убив свою любку, вчительку. Архиепископ Ковна переводив цей сумний акт. Ольшевського перевели у кайданах до церкви. Перед воротами церкви його перебрали в церковні ризи, а коли перейшов поріг церкви, здерли з нього фелон і епітрахиль. В цій хвилі замовкли орґани та співи, а світла погасли. У захристії переодягли Ольшевського в світську одіж, після чого підійшла до нього поліція, яка вложила наново кайдани на його руки.

— **За вбивство в костелі.** Трибунал присяжних суддів у Львові засудив Яна Мазура на 7 літ вязниці, а Кароля Мазура на 6 літ вязниці за те, що 23. грудня м. р. в селі Колодні пов. Жовква убили в костелі Казимира Конарського.

— **Спізнився.** Молодий господар Альойзій Словак з Камениці коло Бєльська вирушив в 1915 р. як резервіст на російський фронт, де дістався до російської неволі. З того часу не було від нього ніякої вістки. Питав за ним Червоний Хрест, але надармо, листи вернули без відповіди і тому Словака оголосили урядово небіщиком. Аж недавно один його кревняк дістав від Словака лист, в якім він доносить, що жиє, і просить прислати йому документи, потрібні, щоби міг дістати дозвіл на поворот до краю. Тимчасом його жінка і мама вже давно померли, не могучи його діждатись.

— **Сокира в роботі.** Перед судом присяжних у Львові станула 46-літня господиня з Ляшок Мурованих Анна Тутак, обвинувачена у вбивстві свого мужа. Тутакова, що жила з мужем 20 літ і мала з ним шестеро дітей, оповіла на суді історію свого нещасливого пожиття, признавшись, що вбила свого мужа сокирою. Тутак усе, що заробив, пропивав, а навіть видирав на горівку гроші від жінки і тижнями не ночував в хаті. Безпосередньою спонукою до вбивства була одна суперечка Тутакової з мужем, який пірвав з обійстя курку і казав собі її зварити на бенкет з горівкою. Розправа не скінчилась, бо Тутакову оглянуть лікарі. — 10-літній хлопець Йосиф Ярійчук з Задубрівки (Снятинщина) убив сокирою свого батька, коли той спав, із помсти, що батько, багатий господар, знущався над сином і не давав йому їсти. — У Небилові (Калуш) 56-літня Магдалина Кос зарубала сокирою свого мужа, який її побивав.

— **Новий рід підошви** придумали в Америці. Замісць шкіряної підошви починають деякі фабрики виробляти

підошву кавчукову. Є це чорний кавчук, що складається з деревної так мінеральної смоли, яка лишається з мінеральних олїів після дестиляції. Головну тривкість завдячує ця підошва саджі, що твориться єз земних газів. Чорний кавчук є тривкійший від шкіри, не перепускає води, а найважнійше є дешевший від шкіри. Зміна підошви може змінити основно теперішний промисл і стати добродійством для бідних людий.

СВЯТКУЙМО БЕЗ АЛЬКОГОЛЮ!

Замість алькогольних напитків нехай з нагоди Празника Воскресення Христового на святочному столі кожної української хати і кожного українського Товариства та забавового комітету красується АРТИСТИЧНО ВИКОНАНА КАРТА „РІДНОЇ ШКОЛИ“, ЗВІЛЬНЯЮЧА ВІД АЛЬКОГОЛЬНИХ НАПИТКІВ. Такі карти можна набути за попередньому зложенні датку (бодай 2 зол.) в Кружку або Головній Управі „Рідної Школи“ у Львові, Ринок ч. 10.

До відома кому треба.

У звязку зі статтею „Плекайте деревину“, поміщеною в 15-ім числі „Свободи“, повідомляю, що з початком квітня ц. р. я розіслав поверх 2000 зразів, а решту роздав на зборах самбірської філії „Сільського Господаря“, так що зразів, більше не маю. Тому прошу по зрази до мене більше не писати, бо стинані тепер, коли деревина зачинає пускати соки, ні до чого не придадуться.

З цього наука для нас така: Краєве Товариство „Сільський Господар“ переведе в цім напрямі таку організацію, щоби в кождім повіті було кількох господарів, що мають взірцеві сади, котрі обслугували би людий зі своїх сторін, роздаючи їм шляхотні зразки, і так підносили добробут між селянством. Одній людині обслужити цілий край неможливо.

Тим власникам садів, котрі жалують зразків, скажу, що вони зле роблять, бо чим більше зразків стинається з деревини, тим більше вона розгалужується і більше родить.

Вкінци заявляю, що в справі замовлень зразів більше нікому відписувати не буду, а почтові значки, присланї мені на відповідь, призначу на Рідну Школу.

Іван Филипчак,
проф. учит. сем. в Самборі.

ДОПИСИ.

ЖАБЄ ПОВ. КОСІВ. Перед громадськими виборами. В нашому селі завважується трохи живійше життя тільки перед всякими виборами. Ось і тепер розпічнуться 21. квітня ц. р. свіжі вибори до громадської ради. Загал селян на жаль за мало цікавиться ними. Тільки кандидати на війтів і їх агітатори увихаються між народом та ведуть агітацію, послугуючись ріжними кличами і обіцянками та обкидуючи грязею своїх партійних ворогів. Найживійшу агітацію розвели радикали, яким інші партії не можуть дорівняти в засобах, що ще остали в спадщині по Трильовськім. В Жабю лишились на нещастя два його вихованці: Петро Шекерик і Михайло Гапчук, що оба стараються за війтівство. Вправді Шекерик ще перед двома роками заявляв прилюдно, що не хоче бути війтом, а навіть казав, що може за це заручити 50 долярами. Але щож, коли жиди, шабесгої і старостово бажали собі, щоби він став начальником громади, отже як міг він опертися цьому бажаню? На вічах виступав він проти жидів і бувшого громадського комісаря Созанського, закидуючи йому ріжні зловживання в громаді. А як прийшло до вибору війта, сталась така несподіванка, що той сам Созанський в порозумінню з шинкарем Гертнером видвигнув кандидатуру Шекерика і став він війтом а при нім примістилось чотирох урядників, з тих аж 3 жидів а тільки один смирний українець. Всі вони разом побирають 1100 золотих місячно, хоч громадський бюджет виказує великий недобір і приходиться хиба підносити податки, щоби утримати всіх жидів-урядовців в громадській канцелярії. Тепер при цих виборах, хоч Шекерик є послом і не зможе приходити на засідання громадської ради, вписувався він таки в листу III. кола. Щоби не дражнити жидів шинкарів, які будуть рішати при виборі війта, не мав навіть він відваги внести на домагання громадян інтерпеляції в соймі в справі безправного істнування тутешних шинків Гертнера і Мільбавера. Другий кандидат на війта, Михайло Гапчук, тесть посольський, знаний добре гуцулам ще з 1918 року. Тоді усунула його власна влада зі становища громадського комісаря. Хотів він тоді грати ролю диктатора, бо нехтував зарядженьями повітового комісаря, кажучи: „він собі комісар в Косові, а я в Жабю“. Ще до нині нарікають гуцули, що були такі легковірні і послухали Гапчука, який відмовляв їм купувати жидівські грунти. Можна було їх тоді дешево купити і жиди просили гуцулів, щоби ці купували. Але комісар Гапчук відраджував і не допускав до купна та розголошував, що своя влада буде за дармо роздавати жидівські і церковні грунти. Але сам то не забув докупити собі грунту та якось і не вірив в соціялізацію земли, яку проповідує його соціялістично-радикальна партія. Тепер осередок Жабя робить враження огидного жидівського містечка. Нема де навіть в притоцім місци при дорозі купити за дорогі гроші клаптика парцелі або кооперативу або читальню. Це в першій мірі „заслуга“ Гапчука. І інші кандидати на війтів не мають покищо великої надії, щоби перейшли їх лісти, в яких поміщено деяких скомпромітованих публично осіб. В II. колі засіли майже самі жиди, бо платять більші податки від доходів з дурних гоїв, які все ще більше горнуться до жидівських купців чим до своїх кооператив. А всі кооперативи в Жабю ледви дихають. В I. колі нема виглядy, щоби перейшли свідомі українці, бо ці не мають ласки у жидів і поляків, яких в Жабю в більшости треба причислити до т. зв. шабесгоїв. А могли би українці навіть в I. колі мати перевагу, якби не трусливість і брак почуття гідности деяких наших одиниць. Та щож діяти, як два тутешні одинокі радикали між інтелігентами не внесли навіть за себе рекламації за вписання до I. кола, хоч це їм титулом їх образування і становиска прислугувало, і місцева комісія рекламаційна була би ковсім певно признала їх домагання. Тому може буде менше дивним, що знайшовся в рекламаційній комісії гуцул, не інтелігент, який своїм голосом причинився до уміщення в лісті I. кола двох інтелігентів поляків, великих жидофілів, хоч селяне вносили проти них рекламацію. Час вже і селянам в Жабю прозріти та отворити очі на цілу фальшиву і шкідливу політику таких Шекериків і Гапчуків та взятися всім разом до праці і національної організації, а не йти на сліпо як ті вівці за баранами на сором перед другими освіченими селами.

Громадянин.

ЛИПА, ПОВ. ДОБРОМИЛЬ. Промінь серед темряви. Наше село вбоге, більшість халупники-зарібники, залежні економічно від можних дідичів Козловських. До того один з них війтує самовладно в громаді від 30 літ, тож не диво, що при соймових і сенатських виборах війт, маючи цілий потрібний до того апарат, допровадив до того, що переважна часть голосів впала на одинку та трохи на вісімку. Одначе і в нас заноситься на краще. Завдяки праці місцевого пароха о. Людвика Гаська відбулися недавно установчі збори читальні „Просвіти“ при участи голов читалень з Бірчі і Явірника Руського. На початок вписалося 37 членів. Новообраний виділ під головуванням о. пароха поведе тепер плянову просвітянську акцію і прожене з села довготревалу темряву.

Свій.

ХОТИНЬ НАД СЛУЧЕМ НА КОСТОПІЛЬЩИНІ. Громадська болячка. Мова про Сопруна, який в нашому селі із маленького колись був громадським пастухом. Після військової служби приблизився він якось до нашого дідича і став його лісничим. Та не пощастилось довго нашому Сопрунови нюхати людські могоричі, бо в часі розрухів 1919 р. він утратив це становище. Опісля вештався без діла, бо працювати він не любить. Спав собі днями, а в ночі виходив на полювання. Одного вечора перейшов він жида (Бензіра з м. Березна), що віз цукор, от і приказав він нашому жидові, щоб завіз і скинув свій цукор там, де він йому покаже. (Він, бачите, так звик при лісництві, як хто віз дрова, то показував місце, де скидати і так зробив з жидовим цукром). Але вийшло трохи навпаки, бо той, що скидав дрова, то годив Сопруна могоричем, а то Сопрун загодив жида бичками (бо жид його пізнав). В часі недавних виборів до сойму став, хоча українець, побиватись за одинкою, а за це гміна назначила його і членом при скринці, де голосували. Приходили селяне голосувати з вісімнацятками, а він робив зловживання, що з вісімнацяток робились одинки. Селяне в цій справі їздили зі скаргою до староства, але там вони ніякої не знайшли потіхи. Потім війт хотів його поставити в селі старостою і він сам хотів дуже ним бути, бо в нашому селі панує темнота і несвідомість, і він мабуть велику користь, ще більше, як колись з лісництва. Приїхав війт і вибори були аж два дні, війт конче хотів Сопруна, а люде (навіть і баби попризходили) і кричали, що: Сопруна за старосту не хочемо й не хочемо! Тепер вже наш Сопрун в гміні закуцений і таки селяне не позбулися його, та мабуть не позбудуться, хиба колись може, як вітер хмару рознене і покажеться сонце.

Б.

Щоби брехня не ширилась!

Велику кривду заподіяв нам „Громадський Голос“, поміщуючи злобний наклеп, будьтоби ми, громадяни з Ременова і Вислобік пов. Львів, наміряли зрадити свій гр.-кат. обряд. Прилюдно заявляємо, що ми такого наміру не мали та що ми все готові за свою гр.-кат. віру життя віддати.

Кіндрат Сушко, Іван Мельник, Олекса Бень, Михайло Якимів, Іван Куземський — громадяни Ременова. Василь Бахор, Сенько Сушко, Михайло Дедик — громадяни Вислобок.

Курс шовківництва.

Філія Краєвого Т-ва Господарського „Сільський Господар“ в Самборі уладжує в с. Бережниці коло Самбора курс практичного шовківництва получений з навчанням садівництва та пасічництва. Навчання потреває біля трьох тижнів і зачнеться під кінець травня. Точний речинець подасться курсантам письменно. На курс будуть приняті в першу чергу ті громадяни, що мають дерева шовковиці і що вже могли би занятися годівлею шовкопрядів. На покриття коштів уладження цього курсу мають приняті курсанти зложити одноразово 10 зол. в канцелярії Філії „Сільський Господар“ в Самборі. Незаможних та охочих кандидатів повинні вислати на свій кошт кооперативи або інші громадянські установи. Мешкання і харч дістануть курсанти у місцевих селян за ціну біля 40 зол. Навчання відбуватиметься в місцевій читальні „Просвіти“ під проводом проф. І. Филипчака (Самбір).

Зголошення приймає канцелярія Філії „Сільський Господар“ в Самборі, вул. Шопена 6 до 30. квітня ц. р.

Примір гідний наслідування.

З нагоди хрестин у В. Вавруха с. Теодора у Кошляках пов. Збараж, за почином Ів. Крисоватого зібрано 15 зол. 60 сот., з чого вислано через Ред. „Свободи“ половину на Українських Інвалідів, а половину на Рідну Школу.

Від тепер кличу громадян села Кошляк, щоби при хрестинах, весіллях і інших нагодах не забули збірки на народні цілі, бо цим тільки зможемо найкраще доказати нашу громадянську свідомість. Памятаймо, що ніхто нам не поможе, коли ми самі собі помогти не схочемо. Цих кілька простих, але щирих слів нехай знайде відгомін і в найбіднійшій хаті кождого українського села.

Ів. Крисоватий.

Ціни у Львові.

Збіже. Пшениця 55, жито 36, ячмінь на пиво 33 овес 35, гречка 43, кукуруза 37, сіно 20—22, солома 10—12.

Гроші. Доляр амер. 8·94, канад. 8·86, чеська корона 0·27, австр. шілінг 126, лей 0·05, франц. франк 0·35, швайц. франк 172, фунт штерл. 43·80, червонець 18.

Худоба. Воли (за кільо живої ваги) 1·65—1·75, бугаї 1·50—1·60, 1·40—1·45 і 1·30, корови 1·60—1·65, 1·45—1·50, 1·00—1·35

Оповістка.

Повідомляється П. Т. Виборців станиславівського сенатського виборчого округа про зміну місця осідку о. сенатора Юліяна Татомира, якого нова адреса відтепер: ЛУЖОК—ГОРІШНИЙ, почта Спас (повіт Старий Самбір).

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.